Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)

den 17 maj 2018 *

”Begäran om förhandsavgörande – Direktiv 93/13/EEG – Oskäliga villkor i avtal som sluts mellan en näringsidkare och en konsument – Den nationella domstolens prövning ex officio av frågan om ett avtal omfattas av tillämpningsområdet för detta direktiv – Artikel 2 c – Begreppet näringsidkare – Läroanstalt för högre utbildning som finansieras huvudsakligen med allmänna medel – Avtal om en räntefri avbetalningsplan avseende inskrivningsavgiften och kostnaden för deltagande i en studieresa”

I mål C-147/16,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Vredegerecht te Antwerpen (Fredsdomaren i Antwerpen, Belgien) genom beslut av den 10 mars 2016, som inkom till domstolen den 14 mars 2016, i målet

**Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen VZW**

mot

**Susan Romy Jozef Kuijpers,**

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.L. da Cruz Vilaça samt domarna E. Levits, A. Borg Barthet, M. Berger (referent) och F. Biltgen,

generaladvokat: E. Sharpston,

justitiesekreterare: förste handläggaren M. Ferreira,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 9 mars 2017,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– Belgiens regering, genom J. Van Holm, M. Jacobs, L. Van den Broeck och J.-C. Halleux, samtliga i egenskap av ombud, biträdda av P. Cambie och B. Zammitto, sakkunniga,

– Österrikes regering, genom G. Eberhard, i egenskap av ombud,

– Polens regering, genom B. Majczyna, i egenskap av ombud,

– Europeiska kommissionen, genom M. van Beek och D. Roussanov, båda i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: nederländska.

och efter att den 30 november 2017 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

## Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT L 95, 1993, s. 29; svensk specialutgåva, område 15, volym 12, s. 169).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen VZW, en fristående läroanstalt i Antwerpen (Belgien) (nedan kallad KdG) och Susan Romy Jozef Kuijpers angående den sistnämndas återbetalning av inskrivningsavgift och kostnader för en studieresa, jämte ränta, samt ersättning för kostnader.

### Tillämpliga bestämmelser

#### *Unionsrätt*

3 I tionde skälet i direktiv 93/13 anges följande:

”Konsumenterna kan skyddas bättre genom att enhetliga regler antas i fråga om oskäliga villkor. Dessa regler bör gälla alla avtal som sluts mellan näringsidkare och konsumenter. Detta direktiv skall därför inte göras tillämpligt på bland annat anställningsavtal, avtal om arvsrätt, avtal som gäller familjerättsliga rättigheter samt avtal om upprättande och organisation av bolag.”

4 Fjortonde skälet i detta direktiv har följande lydelse:

”Medlemsstaterna måste dock se till att oskäliga villkor inte ingår, speciellt som detta direktiv också gäller för näringsverksamhet av offentlig karaktär.”

5 I artikel 1.1 i direktivet föreskrivs följande:

”Syftet med detta direktiv är att närma medlemsstaternas lagar och andra författningar till varandra i fråga om oskäliga villkor i avtal som sluts mellan en näringsidkare och en konsument.”

6 I artikel 2 i direktiv 93/13 föreskrivs följande:

”I detta direktiv avses med

…

b) konsument: en fysisk person som i samband med avtal som omfattas av detta direktiv handlar för ändamål som faller utanför hans näring eller yrke,

c) näringsidkare: en fysisk eller juridisk person som i samband med avtal som omfattas av detta direktiv handlar för ändamål som har samband med hans näring eller yrkesverksamhet, oavsett om den är offentlig eller privat.”

7 I artikel 3 i direktivet föreskrivs följande:

”1. Ett avtalsvillkor som inte har varit föremål för individuell förhandling skall anses vara oskäligt om det i strid med kravet på god sed medför en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till nackdel för konsumenten.

2. Det skall alltid anses att ett avtalsvillkor inte har varit föremål för individuell förhandling om det har utarbetats i förväg och konsumenten därför inte har haft möjlighet att påverka villkorets innehåll; detta gäller särskilt i samband med i förväg formulerade standardavtal.

Den omständigheten att vissa delar av ett villkor eller ett särskilt villkor har varit föremål för individuell förhandling utesluter inte att denna artikel tillämpas på resten av avtalet, om en samlad bedömning av avtalet leder till slutsatsen att det likväl rör sig om ett i förväg formulerat standardavtal.

Om en näringsidkare hävdar att ett standardvillkor har varit föremål för individuell förhandling, har han bevisbördan för sitt påstående.

3. Bilagan innehåller en vägledande, inte uttömmande lista på villkor som kan anses oskäliga.”

8 I artikel 6.1 i direktivet föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall föreskriva att oskäliga villkor som används i avtal som en näringsidkare sluter med en konsument inte är, på sätt som närmare stadgas i deras nationella rätt, bindande för konsumenten och att avtalet skall förbli bindande för parterna på samma grunder, om det kan bestå utan de oskäliga villkoren.”

### *Belgisk rätt*

9 Direktiv 93/13 införlivades med belgisk lagstiftning genom artiklarna 73–78 i Wet betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming (lagen om marknadspraxis och konsumentskydd) av den 6 april 2010 (*Belgisch Staatsblad*, av den 12 april 2010, s. 20803). Dessa artiklar har senare upphävts och deras innehåll har överförts till artiklarna VI.83–VI.87 i Wetboek van economisch recht (ekonomilagen).

10 I artikel VI.83 i ekonomilagen föreskrivs att bestämmelserna i lagen om oskäliga avtalsvillkor är tillämpliga endast på avtal som ingåtts mellan ett företag och en konsument.

11 I artikel I.1 led 1 i denna lag definieras begreppet ”företag” som ”varje fysisk eller juridisk person som varaktigt bedriver verksamhet i vinstsyfte, inklusive associationer av sådana personer”.

12 Det framgår av beslutet om hänskjutande att begreppet ”företag” infördes i ekonomilagen genom lagen om marknadspraxis och konsumentskydd och att den ersatte begreppet ”säljare”.

13 Artikel 806 i Gerechtelijk Wetboek (processlagen) har följande lydelse:

”Vid tredskodom ska domstolen bifalla den närvarande partens talan, om den inte strider mot grunderna för rättsordningen (*ordre public*)”.

**Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna**

14 Den 3 februari 2014 hade Susan Romy Jozef Kuijpers, som vid den tiden var student vid KdG, en skuld till detta lärosäte som uppgick till totalt 1 546 euro, som avsåg hennes inskrivningsavgifter för läsåren 2012/13 och 2013/14 samt hennes del av kostnaderna för en studieresa.

15 Eftersom Susan Romy Jozef Kuijpers inte kunde betala hela beloppet på en gång kom hon och KdG studievoorzieningsdienst (nedan kallad KdG Stuvo) överens om återbetalning enligt en räntefri avbetalningsplan, vilket skrevs in i ett skriftligt avtal. Enligt detta avtal skulle KdG Stuvo förskottera det belopp Susan Romy Jozef Kuijpers behövde för att betala sin skuld till KdG. Susan Kuijpers skulle därefter från den 25 februari 2014 och sju månader framåt betala 200 euro i månaden till KdG Stuvo. Det angavs även att den sista avbetalningen på resterande 146 euro skulle betalas den 25 september 2014.

16 Avtalet innehöll även en klausul som var tillämplig vid utebliven betalning. Den hade följande lydelse:

”Om det utlånade beloppet (helt eller delvis) inte betalas tillbaka i tid, utgår automatiskt en lagstadgad dröjsmålsränta på 10 procent per år, beräknad på den utestående skulden från dagen efter den uteblivna betalningens förfallodag. Dessutom ska en ersättning betalas för att täcka indrivningskostnaderna. Denna har enligt standardpraxis fastställts till 10 procent av den utestående skulden, dock minst 100 euro.”

17 Trots att hon delgavs betalningskrav från KdG Stuvo underlät Susan Romy Jozef Kuijpers att återbetala skulden.

18 Den 27 november 2015 väckte KdG talan mot Susan Romy Jozef Kuijpers vid Vredegerecht te Antwerpen (Fredsdomstolen i Antwerpen, Belgien) och yrkade att hon skulle förpliktas att till KdG betala huvudfordran på 1 546 euro, jämte dröjsmålsränta med tio procent från och med den 25 februari 2014, således 269,81 euro, och ersättning för kostnader med 154,60 euro. Susan Romy Jozef Kuijpers inställde sig varken personligen eller via ombud inför domstolen.

19 Genom deldom av den 4 februari 2016 biföll den hänskjutande domstolen KdG:s talan i den del den avsåg huvudfordran. Den förordnade emellertid att förfarandet skulle återupptas rörande frågorna om ränta och ersättning för kostnader och anmodade KdG att ange sin inställning till möjligheten att begära ett förhandsavgörande från EU-domstolen.

20 Den hänskjutande domstolen har uppgett att den, i och med att Susan Romy Jozef Kuijpers uteblev från förhandlingen, enligt artikel 806 i processlagen måste bifalla KdG:s talan i den mån den inte strider mot grunderna för rättsordningen (*ordre public*).

21 Den hänskjutande domstolen är i detta hänseende för det första osäker på om den i samband med ett tredskodomsförfarande ex officio får pröva frågan huruvida det avtal som KdG:s talan grundar sig på omfattas av tillämpningsområdet för den nationella lag som genomför direktiv 93/13. Det är bland annat osäkert om regleringen rörande oskäliga avtalsvillkor hänför sig till grunderna för rättsordningen i Belgien. Denna domstol vill således få klarhet i huruvida de nationella processuella bestämmelserna är förenliga med detta direktiv, i den mån de inte tillåter att det görs en sådan prövning.

22 Den hänskjutande domstolen vill för det andra få klarhet i huruvida det avtal som ingåtts mellan KdG och Susan Romy Jozef Kuijpers omfattas av tillämpningsområdet för den nationella lagstiftningen om oskäliga avtalsvillkor. I detta sammanhang är den domstolen osäker på om denna lagstiftning är förenlig med direktiv 93/13, eftersom nämnda lagstiftnings tillämpningsområde inte är avgränsat med avseende på avtal som ingåtts mellan en konsument och en ”näringsidkare” utan med avseende på avtal som ingåtts mellan en konsument och ett ”företag”. Under alla omständigheter undrar den

hänskjutande domstolen om en sådan läroanstalt som KdG, vars finansiering i huvudsak säkerställs genom allmänna medel, ska anses utgöra ett ”företag” och/eller en ”näringsidkare”, när den beviljat en student en sådan avbetalningsplan som den som är aktuell i det nationella målet.

23 Mot denna bakgrund beslutade Vredegerecht te Antwerpen (Fredsdomstolen i Antwerpen) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:

”1) När en talan har väckts vid en nationell domstol mot en konsument angående fullgörande av ett avtal och den nationella domstolen på grund av nationella processuella regler endast är behörig att ex officio pröva huruvida talan strider mot nationella bestämmelser som hänför sig till grunderna för rättsordningen (*ordre public*), är den nationella domstolen då även behörig att, även i en parts utevaro, ex officio pröva huruvida det berörda avtalet omfattas av tillämpningsområdet för [direktiv 93/13], såsom detta har genomförts i belgisk rätt?

2) Ska en fristående läroanstalt som tillhandahåller subventionerad undervisning till en konsument, vad gäller ett avtal om tillhandahållande av denna undervisning mot betalning av en inskrivningsavgift, eventuellt jämte ersättning för läroanstaltens kostnader, anses utgöra ett företag i den mening som avses i unionsrätten?

3) Omfattas ett avtal mellan en konsument och en fristående subventionerad läroanstalt som avser denna läroanstalts tillhandahållande av subventionerad undervisning av tillämpningsområdet för direktiv 93/13 och ska en fristående läroanstalt som tillhandahåller subventionerad undervisning till en konsument, vad gäller avtalet om tillhandahållande av denna undervisning, anses vara en näringsidkare i den mening som avses i direktivet?”

## Prövning av tolkningsfrågorna

### *Den första frågan*

24 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida direktiv 93/13 ska tolkas på så sätt att en nationell domstol som meddelar tredskodom, och som enligt de interna processbestämmelserna är behörig att ex officio pröva huruvida det avtalsvillkor som ligger till grund för talan är förenligt med de nationella bestämmelser som hänför sig till grunderna för rättsordningen, även ex officio kan eller till och med bör pröva huruvida det avtal som innehåller detta villkor omfattas av direktivets tillämpningsområde.

25 Det framgår av beslutet om hänskjutande att denna fråga har samband med den i belgisk rätt förekommande artikel 806 i processlagen, enligt vilken den domstol som meddelar tredskodom ska bifalla den närvarande partens talan, om den inte strider mot grunderna för rättsordningen. Den nationella domstol som meddelar tredskodom kan således ex officio endast pröva huruvida talan strider mot grunderna för rättordningen. Eftersom det är osäkert huruvida den belgiska lagstiftningen om oskäliga avtalsvillkor hänför sig till grunderna för rättsordningen, är den domstolen osäker på om den ex officio kan pröva bland annat om ett sådant avtal som avses i det nationella målet omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 93/13.

26 För att kunna besvara denna fråga påpekar EU-domstolen inledningsvis att det skyddssystem som införs genom direktiv 93/13 enligt fast rättspraxis grundar sig på tanken att konsumenten befinner sig i underläge i förhållande till näringsidkaren, i fråga om såväl förhandlingsposition som informationsnivå, vilket medför att konsumenten godkänner villkor som näringsidkaren har utformat i förväg, utan att kunna påverka villkorens innehåll (dom av den 9 november 2010, VB Pénzügyi Lízing,

C-137/08, EU:C:2010:659, punkt 46 och där angiven rättspraxis, dom av den 21 februari 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, punkt 19 och där angiven rättspraxis, och dom av den 7 december 2017, Banco Santander, C-598/15, EU:C:2017:945, punkt 36 och där angiven rättspraxis).

27 Domstolen har även, med hänsyn till det faktum att konsumenten befinner sig i underläge, slagit fast att det i artikel 6.1 i direktivet föreskrivs att oskäliga villkor inte är bindande för konsumenten. Såsom framgår av rättspraxis utgör detta en tvingande bestämmelse som har till syfte att ersätta den formella jämvikt mellan avtalsparternas rättigheter och skyldigheter som följer av avtalet med en verklig jämvikt så att parterna blir jämbördiga (dom av den 9 november 2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, punkt 47 och där angiven rättspraxis, dom av den 21 februari 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, punkt 20 och där angiven rättspraxis, och dom av den 26 januari 2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, punkt 41 och där angiven rättspraxis).

28 För att säkerställa direktivets skydd har domstolen slagit fast att den ojämlika situationen mellan konsumenten och näringsidkaren endast kan uppvägas av ett faktiskt ingripande från någon annan än de avtalsslutande parterna (dom av den 9 november 2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, punkt 48 och där angiven rättspraxis, dom av den 21 februari 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, punkt 21 och där angiven rättspraxis, och dom av den 14 april 2016, Sales Sinués och Drame Ba, C-381/14 och C-385/14, EU:C:2016:252, punkt 23 och där angiven rättspraxis).

29 Det är mot bakgrund av dessa överväganden som domstolen har funnit att de nationella domstolarna, i samband med att de utövar sin befogenhet enligt bestämmelserna i direktiv 93/13, är skyldiga att ex officio pröva huruvida ett avtalsvillkor är oskäligt och därigenom kompensera för obalansen mellan konsumenter och näringsidkare (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 oktober 2006, Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, punkt 38, och dom av den 21 februari 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, punkterna 22 och 24 och där angiven rättspraxis).

30 Denna skyldighet innefattar att den nationella domstolen även ska pröva huruvida det avtal som innehåller det villkor som ligger till grund för talan omfattas av direktivets tillämpningsområde (se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 november 2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, punkt 49, och, analogt, dom av den 4 juni 2015, Faber, C-497/13, EU:C:2015:357, punkt 46). En prövning ex officio av om villkoren i det aktuella avtalet är oskäliga innebär nämligen nödvändigtvis att denna domstol först måste pröva om avtalet omfattas av tillämpningsområdet för direktivet.

31 Mot bakgrund bland annat av den inte obetydliga risken för att konsumenten inte känner till sina rättigheter eller har svårigheter att tillvarata dem har den nationella domstolens skyldigheter i detta hänseende ansetts nödvändiga för att säkerställa att konsumenter tillförsäkras ett effektivt skydd, vilket garanteras genom direktiv 93/13 (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 oktober 2006, Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, punkt 28 och där angiven rättspraxis, och beslut av den 16 november 2010, Pohotovosť, C-76/10, EU:C:2010:685, punkt 42).

32 Det konsumentskydd som följer av direktiv 93/13 omfattar således de fall då en konsument, som har slutit ett avtal som innehåller ett oskäligt villkor med en näringsidkare, underlåter att göra gällande att avtalet omfattas av tillämpningsområdet för direktivet och att villkoret är oskäligt, antingen på grund av att konsumenten inte känner till sina rättigheter eller på grund av att han låter sig avskräckas av de kostnader som en talan skulle ge upphov till (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 oktober 2006, Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, punkt 29 och där angiven rättspraxis, och beslut av den 16 november 2010, Pohotovosť, C-76/10, EU:C:2010:685, punkt 43).

33 När det gäller genomförandet av dessa skyldigheter av en nationell domstol som meddelar tredskodom, erinrar EU-domstolen om att det i avsaknad av unionslagstiftning på området, i enlighet med principen om medlemsstaternas processuella autonomi, ankommer på varje medlemsstat att i sin nationella rättsordning ange de processuella regler som ska tillämpas i målet och som ska säkerställa skyddet av de rättigheter för enskilda som följer av unionsrätten. Dessa regler får emellertid varken vara mindre

förmånliga än dem som avser liknande talan som grundas på nationell rätt (likvärdighetsprincipen) eller medföra att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva de rättigheter som konsumenterna har enligt unionsrätten (effektivitetsprincipen) (se, analogt, dom av den 30 maj 2013, Asbeek Brusse och de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, punkt 42 och där angiven rättspraxis).

34 Den första tolkningsfrågan hänför sig implicit till likvärdighetsprincipen, vilken är den enda som är relevant i förevarande fall. I detta hänseende kan det, såsom angetts i punkt 27 i denna dom, påpekas att artikel 6.1 i direktiv 93/13 är en tvingande bestämmelse (dom av den 30 maj 2013, Asbeek Brusse och de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, punkt 43 och där angiven rättspraxis).

35 EU-domstolen har vidare slagit fast att artikel 6 i nämnda direktiv, med hänsyn till arten och betydelsen av det allmänintresse som ligger till grund för det skydd konsumenterna ges enligt direktivet, måste anses vara likvärdig med de nationella bestämmelser som inom den nationella rättsordningen hänför sig till grunderna för rättsordningen. Detta ska anses gälla för alla de bestämmelser i direktivet som är oundgängliga för att uppnå det syfte som eftersträvas med artikel 6 (dom av den 30 maj 2013, Asbeek Brusse och de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, punkt 44 och där angiven rättspraxis).

36 När den nationella domstolen enligt nationell processrätt är behörig att ex officio pröva huruvida en talan är förenlig med tvingande nationella bestämmelser, vilket enligt de uppgifter som lämnats i beslutet om hänskjutande är fallet i belgisk lagstiftning om tredskodomar, så ska den således även utöva denna behörighet för att ex officio pröva om det avtalsvillkor som ligger till grund för talan och det avtal som detta villkor ingår i, mot bakgrund av de kriterier som föreskrivs i direktiv 93/13, omfattas av detta direktivs tillämpningsområde och, i förekommande fall, om detta villkor är oskäligt (se, analogt, dom av den 30 maj 2013, Asbeek Brusse och de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, punkt 45).

37 Av detta följer att den första frågan ska besvaras enligt följande. Direktiv 93/13 ska tolkas på så sätt att en nationell domstol som meddelar tredskodom, och som enligt de interna processbestämmelserna är behörig att ex officio pröva huruvida det avtalsvillkor som ligger till grund för talan är förenligt med de nationella bestämmelser som hänför sig till grunderna för rättsordningen, även är skyldig att ex officio pröva huruvida det avtal som innehåller detta villkor omfattas av direktivets tillämpningsområde och, i förekommande fall, huruvida det aktuella villkoret är oskäligt.

### *Den andra och den tredje frågan*

38 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra och den tredje frågan för att få klarhet i huruvida en fristående läroanstalt, såsom KdG, ska anses utgöra ett företag i den mening som avses i unionsrätten, när den tillhandahåller subventionerad undervisning till en konsument och i samband med detta endast tar ut en inskrivningsavgift och eventuellt ett belopp som är avsett att täcka denna läroanstalts kostnader. Vidare vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida det avtal som ingåtts mellan en konsument och en sådan läroanstalt och som rör tillhandahållandet av denna undervisning omfattas av direktiv 93/13 och om denna läroanstalt i samband med detta avtal ska anses vara en näringsidkare i den mening som avses i detta direktiv.

39 EU-domstolen erinrar inledningsvis om att direktiv 93/13, i enlighet med artikel 1 i direktivet, inte är tillämpligt på avtal som sluts mellan ett ”företag” och en konsument, utan på avtal som sluts mellan en ”näringsidkare” och en konsument. Det saknas därför anledning att inom ramen för det nationella målet avgöra om en sådan läroanstalt som KdG ska anses utgöra ett ”företag” i den mening som avses i unionsrätten.

40 Det framgår vidare av handlingarna i målet vid EU-domstolen att begreppet ”företag”, som finns i artikel VI.83 i ekonomilagen, har använts av den belgiska lagstiftaren för att införliva begreppet ”näringsidkare” i artikel 2 c i direktiv 93/13 med nationell rätt.

41 I detta hänseende ska det erinras om att de nationella domstolarna vid tillämpningen av nationell rätt, enligt domstolens fasta praxis, är skyldiga att i möjligaste mån tolka den nationella rätten mot bakgrund av ordalydelsen i och syftet med direktiv 93/13 för att uppnå det resultat som avses i direktivet och således följa artikel 288 tredje stycket FEUF. Denna skyldighet att göra en direktivkonform tolkning av nationell rätt följer av EUF-fördragets systematik, eftersom denna skyldighet gör det möjligt för de nationella domstolarna att inom ramen för sin behörighet säkerställa att unionsrätten ges full verkan när de avgör tvister som anhängiggjorts vid dem (se, analogt, dom av den 21 april 2016, Radlinger och Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, punkt 79 och där angiven rättspraxis).

42 Av detta följer att den nationella domstolen, inom ramen för det nationella målet, ska tolka begreppet ”företag”, såsom det används i belgisk rätt, i överensstämmelse med begreppet ”näringsidkare” i den mening som avses i direktiv 93/13 och särskilt i enlighet med definitionen i artikel 2 c i direktivet.

43 Det framgår även av handlingarna i målet vid EU-domstolen att det i det avtal som är aktuellt i det nationella målet, vilket undertecknats av KdG och Susan Romy Jozef Kuijpers, föreskrivs en räntefri avbetalningsplan avseende det belopp Susan Romy Jozef Kuijpers är skyldig för inskrivningsavgifter och kostnader i samband med en studieresa.

44 I detta sammanhang ska den andra och den tredje frågan, som bör prövas gemensamt, förstås så, att den hänskjutande domstolen har ställt dessa frågor för att få klarhet i huruvida en fristående läroanstalt, såsom den som är aktuell i det nationella målet, vilken genom avtal har slutit en överenskommelse med en av sina studenter om att underlätta betalningen av det belopp denna student är skyldig för inskrivningsavgifter och kostnader i samband med en studieresa, i samband med detta avtal ska anses utgöra en ”näringsidkare” i den mening som avses i artikel 2 c i direktiv 93/13, med den följden att nämnda avtal omfattas av tillämpningsområdet för direktivet.

45 Det ska i det avseendet påpekas att direktiv 93/13, såsom framgår av artiklarna 1.1 och 3.1 i direktivet, är tillämpligt på sådana villkor i ”avtal som sluts mellan en näringsidkare och en konsument” som ”inte har varit föremål för individuell förhandling”.

46 Enligt tionde skälet i direktiv 93/13 ska enhetliga regler om oskäliga villkor således gälla ”alla avtal” som ingås mellan en ”näringsidkare” och en ”konsument”, såsom dessa definieras i artikel 2 b och c i nämnda direktiv.

47 Enligt artikel 2 c i direktiv 93/13 definieras ”näringsidkare” som en fysisk eller juridisk person som i samband med avtal som omfattas av direktivet handlar för ändamål som har samband med personens näring eller yrkesverksamhet, oavsett om den är offentlig eller privat.

48 Det framgår av bestämmelsen ordalydelse att unionslagstiftaren avsett att ge begreppet ”näringsidkare” en vid tolkning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 30 maj 2013, Asbeek Brusse och de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, punkt 28 och där angiven rättspraxis).

49 För det första visar användningen av den obestämda formen ”en” i denna bestämmelse att varje fysisk eller juridisk person ska anses vara en ”näringsidkare” i den mening som avses i direktiv 93/13, när denna person utövar näring eller yrkesverksamhet.

50 För det andra avser denna bestämmelse all näring och yrkesverksamhet, ”oavsett om den är offentlig eller privat”. Såsom anges i fjortonde skälet är direktiv 93/13 således även tillämpligt på näringsverksamhet av offentlig karaktär (se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 januari 2015, Šiba, C-537/13, EU:C:2015:14, punkt 25).

51 Av detta följer att artikel 2 c i direktiv 93/13 inte utesluter vare sig enheter som har ett uppdrag av allmänintresse eller offentligrättsliga enheter från direktivets tillämpningsområde (se, analogt, dom av den 3 oktober 2013, Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs, C-59/12, EU:C:2013:634, punkt 32). Dessutom utförs offentlig verksamhet och uppgifter av allmänt intresse för det mesta utan vinstsyfte, men som generaladvokaten har påpekat i punkt 57 i förslaget till avgörande är frågan huruvida verksamheten bedrivs i vinstsyfte eller inte irrelevant vid definitionen av begreppet ”näringsidkare” enligt denna bestämmelse.

52 Det framgår vidare av ordalydelsen av artikel 2 c i direktiv 93/13 att det, för att betraktas som ”näringsidkare” krävs att den berörda personen handlar för ”ändamål som har samband med hans näring eller yrkesverksamhet”. I artikel 2 b i direktivet anges att begreppet ”konsument” avser en fysisk person som i samband med avtal som omfattas av detta direktiv handlar för ”ändamål som faller utanför hans näring eller yrke”.

53 Det är således med hänvisning till den egenskap i vilken avtalsparterna uppträder – det vill säga om de handlar för ändamål som har samband med deras näring eller yrkesverksamhet eller inte – som direktiv 93/13 definierar de avtal som det är tillämpligt på (dom av den 30 maj 2013, Asbeek Brusse och de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, punkt 30, och dom av den 3 september 2015, Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, punkt 17 och där angiven rättspraxis).

54 Detta kriterium överensstämmer med den tanke, som redan tagits upp i punkt 26 i denna dom, som ligger till grund för det skyddssystem som införts genom direktivet, nämligen att konsumenten befinner sig i underläge i förhållande till näringsidkaren, i fråga om såväl förhandlingsposition som informationsnivå, vilket medför att konsumenten godkänner villkor som näringsidkaren har utformat i förväg utan att kunna påverka villkorens innehåll (dom av den 30 maj 2013, Asbeek Brusse och de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, punkt 31, och dom av den 3 september 2015, Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, punkt 18 och där angiven rättspraxis).

55 Begreppet ”näringsidkare” i den mening som avses i artikel 2 c i direktiv 93/13 är följaktligen ett funktionellt begrepp som kräver att det görs en bedömning av huruvida avtalsförhållandet ingår i en verksamhet som personen bedriver i näringsmässigt eller yrkesmässigt syfte (se, analogt, beslut av den 27 april 2017, Bachman, C-535/16, ej publicerat, EU:C:2017:321, punkt 36 och där angiven rättspraxis).

56 I förevarande fall har den belgiska och den österrikiska regeringen gjort gällande att KdG, i egenskap av läroanstalt för högre utbildning som i huvudsak finansieras via allmänna medel, inte kan anses vara ett ”företag”, såsom detta begrepp tolkas i unionens konkurrensrätt, och inte heller en ”näringsidkare” i den mening som avses i direktiv 93/13, eftersom den undervisning läroanstalten tillhandahåller inte kan anses utgöra en ”tjänst” i den mening som avses i artikel 57 FEUF (se, för ett liknande resonemang, dom av den 7 december 1993, Wirth, C-109/92, EU:C:1993:916, punkterna 16 och 17).

57 Det framgår i detta hänseende av handlingarna i målet vid EU-domstolen att det nationella målet, under alla omständigheter, inte direkt rör det uppdrag en sådan läroanstalt som KdG har i form av undervisning. Tvärtom rör målet en förmån som denna läroanstalt tillhandahåller som ett komplement till och underordnad den undervisande verksamheten. Denna förmån består i att via ett avtal erbjuda en räntefri plan för avbetalning av ett belopp som en student är skyldig att betala. En sådan förmån innebär till sin natur att det beviljas en lättnad i betalningen av en befintlig skuld och utgör i grunden ett kreditavtal.

58 Med förbehåll för den hänskjutande domstolen prövning av de uppgifter som anges i förevarande punkt, anser EU-domstolen att en sådan läroanstalt som KdG, när den inom ramen för nämnda avtal tillhandahåller en sådan förmån, som är kompletterande och underordnad i förhållande till läroanstaltens undervisningsverksamhet, agerar i egenskap av ”näringsidkare” i den mening som avses i direktiv 93/13.

59 Denna tolkning stöds av direktivets skyddssyfte. När det gäller ett sådant avtal som det som är aktuellt i det nationella målet finns det nämligen i princip en obalans mellan lärosätet och studenten, på grund av skillnaden i information och fackkunskap mellan dessa parter. En sådan inrättning förfogar nämligen över en varaktig organisation och fackkunskaper som en student, som agerar i privata syften och som endast undantagsvis konfronteras med ett sådant avtal, inte nödvändigtvis har tillgång till.

60 Av detta, och med förbehåll för den prövning som det ankommer på den hänskjutande domstolen att genomföra, ska den andra och den tredje frågan besvaras enligt följande. Artikel 2 c i direktiv 93/13 ska tolkas på så sätt att en fristående läroanstalt, såsom den som är aktuell i det nationella målet, vilken genom avtal har slutit en överenskommelse med en av sina studenter om att underlätta betalningen av det belopp denna student är skyldig för inskrivningsavgifter och kostnader i samband med en studieresa, i samband med detta avtal ska anses utgöra en ”näringsidkare” i den mening som avses i denna bestämmelse, med den följden att nämnda avtal omfattas av tillämpningsområdet för direktivet.

**Rättegångskostnader**

61 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (femte avdelningen) följande:

1) **Rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal ska tolkas på så sätt att en nationell domstol som meddelar tredskodom, och som enligt de interna processbestämmelserna är behörig att ex officio pröva huruvida det avtalsvillkor som ligger till grund för talan är förenligt med de nationella bestämmelser som hänför sig till grunderna för rättsordningen, även är skyldig att ex officio pröva huruvida det avtal som innehåller detta villkor omfattas av direktivets tillämpningsområde och, i förekommande fall, huruvida det aktuella villkoret är oskäligt.**

2) **Med förbehåll för den prövning som det ankommer på den hänskjutande domstolen att genomföra, ska artikel 2 c i direktiv 93/13 tolkas på så sätt att en fristående läroanstalt, såsom den som är aktuell i det nationella målet, vilken genom avtal har slutit en överenskommelse med en av sina studenter om att underlätta betalningen av det belopp denna student är skyldig för inskrivningsavgifter och kostnader i samband med en studieresa, i samband med detta avtal ska anses utgöra en ”näringsidkare” i den mening som avses i denna bestämmelse, med den följden att nämnda avtal omfattas av tillämpningsområdet för direktivet.**

Underskrifter